



Radomir Mićunović

LIRSKI KRASNOPIS U HEKSAMETRIMA

Zlatko Krasni: "Pisma Horaciju"

Zlatko Krasni je zlatnim slovima, u heksametrima, ispisao i objavio lirski krasnopis, posvećen velikom rimskom pesniku. Ako je drevni stvaralac izabran za adresanta, neka je, onda, i forma prilična. Knjiga stihova je zamišljena i sazdana epistolarno. Naš savremenik obaveštava antičkog duhovnog kolosa na onome svetu, kako je, sada, u nas i oko nas, ostavljajući mu, ukoliko glas dopre do njega, da uporedi negdašnje i sadašnje, tamošnje i ovdašnje (ne) prilike.

Horacije je heksametar preuzeo od Grka, a Krasni se opredelio, po nagovoru Beograđanina grčkog porekla, da taj sedamnaesterac reafirmiše najnovijom svojom knjigom. Bez drevne Helade se, dakle, ne može. A da sve bude saglasno tome, i epitet života je, najčešće, takav - grk! I nije ga, zato, trebalo mnogo ubeđivati:

Eduard me navede Dajč da heksametrom vaskrsnem ritam / u meni što spavaše još od "srdžbu mi boginjo pevaj".

Da sticaj okolnosti, odnosno svrhovita podudarnost, bude kompletna i začudna, heksametar slovi kao epski stih, sa daktilskim stopama (njime je ispevana i Homerova "Ilijada", na šta nas podseća prethodno citirani stih), a slavi, eto, i kod Flaka Kvinta i kod pesnika o kome pišemo, lirsku žicu. O toj simbiozi epskog i lirskog, čitamo: Metrom u prsa se heksam klobučića prskaju reči / zvukom da dosegнем snove što slute da život se vraća / međ zvezde i kad se smesti jer svaka je rešiva tajna.

Da bi se razumeli povod i sadržaj nedavne objave našeg čoveka češkog porekla, rodom iz Boke Kotorske a nastanjenog u Beogradu, treba čitaocu podsetiti da je inspiracija potekla od ingenioznih Horacijevih " Pisama prijateljima" koja nipošto i nikad ne gube u aktuelnosti.

Kao da je stario pa mladio, izdanak familije iz Risna, narisao je stvarnost koja daje odveć motiva za rezignaciju i gnev. No, isto tako, iz skrivenih vrela duhovnih potencijala, on je ulio sebi i drugima veru u mudrost, čestitost i lepotu. Jednom rečju, u ljubav, od koje sve polazi i kojoj sve se vraća.

Flak Kvint Horacije (65 - 8 g. pre nove ere) pisao je lirske pesme, ode, epode, epistole i dr. Pored Vergilija, glavni je predstavnik avgustovske epohe u rimskoj književnosti. Iz Venuzije u Ampuliji, živeo je u Rimu, pod zaštitom Mecene. Po njegovom zaštitniku je, naime, nastao pojam mecenstva. U početku se bavio satirom, kasnije je prešao na pohvalne pesme prema starogrčkim uzorima. Preuzetoj formu udahnuo je novu dušu. U epistolama je izlagao vlastite poglede na svet, ne lišavajući se optimizma, a u delima o pesničkoj umetnosti i poslanicama Pizonu izložio je svoje viđenje književnog posla. Bio je visoko cenjen od Rimljana, čak mu se i car Avgust Oktavijan obraćao sa posebnim uvažavanjem, takoreći prisno.

Sa istim takvim, i većim, uvažavanjem obraća mu se izaslanik vremena sadašnjeg:

Zlatko Krasni (1951, Sarajevo), studirao je jezike u Adis Abebi, Beogradu i Berlinu. Magistrirao na Filološkom fakultetu u Beogradu. Preveo je 40 knjiga sa nemačkog na srpski i 10 sa srpskog na nemački. Bio urednik različitih domaćih i međunarodnih književnih časopisa. Više godina je vodio Odbor za međunarodnu saradnju Udruženja književnika Srbije. Sastavio 5 antologija nemačke poezije i proze, kao i dve knjige ogleđa. Objavio više zbirki poezije i dobio više nagrada. Predstavljao zemlju na brojnim internacionalnim književnim projektima i učestvovao na festivalima širom sveta. Stihovi mu prevedeni na mnoge strane jezike. Zastupljen u domaćim i stranim antologijama, u časopisima i internet izdanjima.

Za moto "Pismima Horaciju" poslužio je Horacijev stih: Kako je zimi u Veliji, Valo, i kakvo je vreme / sad u Salernu i kakvi su putevi, kakvi su ljudi...

Već prvim redovima se autor izvinjava velikom preteći: Oprosti Kvintuse meni što odgovor pravi ne nađoh / ni sad ga naći ne mogu na nemušta pitanja tvoja / jedino što mogu ti reći: / ... nebom svoj uvir ko traži dah svaki stih neka mu bude. Na drugoj stranici javlja se varijacija: Dah svaki stih da mu bude ko nebom za uvirom traga

U petom korespondiranju, opet, autor traži uput:

Reci mi šta da ti pišem kroz gustoga vremena veo ... / svako k zenitu svom hrli živ zaborav tada ga pleni / zato il ćutim il pevam i ovo pisamce ti šaljem / velim u najboljem redu sad sve je baš kako i treba.

A da nije sva baš kako treba - pre bi se reklo da je pošlo sve naopako - nađosmo u 50. segmentu:

Bez zdravlja bez zemlje ostah za proteklih godina deset.

Prethodno je, u 48. pismu, o svojoj, i uopšte pesničkoj, misiji, zapisao:

I što ceo život traje u samo jedan dah sad staje / što još ima da opiše na stihe ko počne da diše.

Tim stihovima Krasni se odužio ne samo rimama (kojih u zbirci gotovo da nema) već smislu vaskolike poezije. Lična sudbina, u stvari, samo jedan je od razloga za (ne) zadovoljstvo i kliktaj, dok opšta kulturna (tačnije, egzistencijalna) klima, bit postojanja, zahteva žrtvovanje i nadnaravni zalog.

Horacija su zanimali vreme, putevi, ljudi... Krasnog, takođe.

Setih se latinske izreke: "Vremena se menjaju u ljudi se menjaju u njima", mada mi glavom, istovremeno, odzvanja vokal one Dapčevićke: "Sve je isto samo njega nema". Na tom rasponu, sasvim oprečnih konstatacija, bolani Zlatko niže odgovore. Kako i kakve, sam će reći: Merim heksametrom dane i život u ritmove zbijam / uzdahe krike tu mećem i duše nelečivu setu / svemirski moleći vetar na tren bar da suzu mi otre.

Iz Horacijevog slučaja opažamo da su neki vladari, ipak, držali do stvaralaca. Na žalost, državnici više ne cene pesnike, pogotovo ne ovde. Politika je ovladala scenom i potčinila kreativne i ostale snage. Zato Krasni protestuje: Koji politikom hode u zveri se premetnu često.../ za slast vlasti život bi dali.

Da zlo bude veće, i pučanstvo se razbolelo od tog virusa: Izbori evo se bliže kafane su pune tih priča / da l ovaj slističe onog opcija je najnovija reč.

U stvari, politika bi trebalo da bude sluškinja, a ne gospodarica naroda, komponenta složene realnosti, imajući u vodu da:

Život je napeta priča okončat se svaki čas može / ko veli njime da vlada laže il od slepila pati.

Pa šta je pesniku činiti u tom i takvom životu?

Evo kazivanja Horacijevog dopisnika:

Zaludan posao ovaj i zametan još je za uzvrat / jer međ svrhama života najvredniji je baš život sam.

O karijeristima veli: Ugleda gladan ko hita uz lestvice društva se penjuć / glave tuđe leđa tuđa ko prečage koristi vešto / jer kako popeti se može da ne zgazi one pod sobom

Za ovu knjigu bi se, slobodnije moglo reći da je "Poezija u 100 lekcija", s obzirom da ima taman toliko pisama-pesama u njoj. I da je svaka od tih pesama "priča za sebe". Jednako iskustvena, metaforična i poučna.

A kolika je skromnost pesnikova neka posluži rečca "pisamce" za pesme ovde doznačene.

Pri vremenu kom je ovo vreme naše privremeno što traje? pita se poeta, delajući po unutarnjem diktatu: Visoko brdo još samo osvojiti moram / a što sam tom brdu bliži to dublji je podamnom ponor.

To sizifovsko uspinjanje mnogima se čini uzaludnim, jer nigde kraja literarnom alpinizmu, pošto: Večan je pesnički lament i dosadan znade on biti / stih dobar ne znači ništa ne usledi za njim li bolji.

Razumeo sam, otrpve, moto, ali posvetu nisam odmah razabrao: tebi, slavo. Mala slova dovela su me u veliku dilemu. Znam da je stihodelac ovaj diskretan, premda je talentom i mogućnostima natprosečan, ali da se obraća slavi kao družbenici, to mi se učinilo čudnim. Kad, doznah, zatim, da mu je Slava zaista družbenica, i da je to izraz od milja za ženu mu, Slavicu. Stoga moj respekt se udvostruči, jer dosta mi je onih koji supruge ne cene, niti ikog, sem sebe same.

O familiji peva čovek koji pripada čovečanstvu. I o drugoj porodici, podjednako bliskoj, književničkoj. Ne tajeći da ima krupnih i sitnih duša.

Naći ćemo traktate o istoriji, geografiji, religiji, prošlosti, sadašnjosti, dolazećim zbitijama. Smutnje i slutnje more subjekta i tumača planetarnih (i pomalo svemirskih) pitalica.

Ne zaboravljaju se, pritom, ni bližnji, ni okruženje, ni nacion, ni beskrajni, raznoliki, suprotstavljeni ostatak globusa. Ni sveto ni svetovno. U tom čulno-spiritualnom galimatijasu, teško se snaći i put pronaći, jer:

Koliko očiju tvojih u isti mah sad posmatra svet .../ da l ostaće išta meni kad ostaviš samog me dušo? Odnosno: Kad sve na jedno se svede /

da l svejedno sve će mi biti?

Poslednje pismo je kratko, kao da je pisano naprečac, grabeći minute i zrak, da se mrak preduhitri i dah održi: Reci mi da l neko diše na ovo što sada ti pišem / ima l neko drugo telo što na reč bi se samo svelo / dublje od mene i više što na mene kad pišem diše?

Cela je knjiga o životu, u slavu života, pokušaj da se život ovaploti i sagleda višestrano (ne više-stranački), ali podjednako o umiranju kao neminovnom kraju i večitoj enigmatičnosti šta dolazi potom:

Kako to Edi Dajč veli odričući da plaši se smrti: / živ dok sam tu smrti nema kad dođe tu nema života / može li prostije stvarno tačnije o tom se što reći?

Nalazi moj drugar krhkog zdravlja, dovoljno snage da se našali, naruga čak, svakoj bojazni, svestan da odasvud vrebaju opasnosti i da ih se nije lako trsiti:

Izlišnim pokaza strah se da nova će godina doći/ a stara otići neće sve ipak po planu se svrši.

Međutim, na duže staze računa i drugom dioptrijom gleda svet, pun aktuelnosti, shvatajući da - što bi šahisti rekli - jedan smo rod:

Svak je sad svakom u isti mah potomak i predak .

I kosmičkim se zakonima priklanja:

Predelom polusna bludim um gde se vasseljenom širi / nikoga poznati neću nit mene će poznati iko / o bol da l čeliči mene il dublje prokopava rane?

Ljut Horacije na neke pesnike beše jer su ga krali. Isti razlog i osećanje kod ovoga je. Sve se ponavlja, kao što se oduvek vrtelo u krug, pre nego je izmišljen točak. Ili (gle, anagrama nenadanog!) kotač.

Apokaliptična noć i biblijski potop u svesti su nam, i podsvesti, više, svima koji se latimo pera, i ostalima, valjda:

Struja me nekuda nosi obala u noći se krije / samo za reči se hvatam ko reči da slamka su neka.

I jesu reči poetske, zapravo, ta spasonosna slamka, na koju se diše, da se u baruštini svakodnevice ne ugušimo sasvim!

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>